

משנה - ערכין - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ד](#)

[משנה ב](#) [משנה ד](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח

א

פרק

פרק א - משנה א

{א} מעריכין כו'. והערכין פלן והדמים, הפל סתמן לבדק הבית, ויפלו הפל ללשכה שהיתה במקדש מוכנת לקדשי בדק הבית. הרמב"ם: {ב} ונראה שצריך לומר בן שתים עשרה ויום אחד. וכן הוא בתוספות. וכדתנן במשנה ו' פרק ה' דנדה. והתם בגמרא דרשינו לה במפלא הסמוך לאיש: {ג} נפשות כל דהו. גמרא: {ד} ותני והדר מפרש. גמרא. והוא הדין נמי דמצי למנקט טמטום כו' חרש שוטה וקטן ונכרי, אלא חדא מתרתי ותלת נקט כו'. רש"י. ועין עוד: {ה} האי קרא במעריך כתיב, ולפיכך היה נראה לי להגיה לאשמעין דמעריכין. ויש לומר דלישנא דמשנה ג' דלקמן נקט. ועין שם: {ו} ועבדים. אף על גב דגבי מצות יש לו דין אשה, לפי ערך זכר הוא נערך, דלא אשתמיט תנא דלימא אם היה נערך כאשה. תוספות: {ז} אי נמי כגון שנתנו להם על מנת שאין לרב או לבעל רשות בהן. תוספות:

פרק א - משנה ב

{ח} ואף על גב דאיש במעריך כתיב, אם אינו ענין למעריך תנהו ענין לנערך. תוספות: {ט} ותמהני דבמשנה ה' פרק קמא דשקלים תנו סתמא, ואין מקבלין מנכרי לבדק הבית, שפן מפרש על ידי עזרא לא לכם ולנו לבנות בית לאלקינו [עזרא ד]. ובגמרא דהכא אמרינו דהלכתא כרבי מאיר

מִסְתַּבְּרָא דְכְּתִיב לֹא לְכֶם וְלָנוּ. וּבִנְסַחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּפְרוּשׁ הַרְמַבְי"ם מְצֵאתִי, וְהִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** שְׁנוּדְרִין. כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת, וְצָרִיךְ עַיִן דְּהָא לְרַבִּי מֵאִיר אֵין נְכָרִים מִתְּנַדְבִים לְבַדֵּק הַבֵּית כּו'. וְשָׂמָא הִדְר בֵּיה רַבָּא מְהָא דְאָמַר דְּהִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר מְקַרָּא דְלֹא לְכֶם וְגו'. אָבֵל הַרְמַבְי"ם כְּתָב, נְכָרִי שְׂאָמַר דְּמִי כּו' נֹתֵן כְּפִי נְדָרוֹ וְאֵינוֹ נוֹפֵל לְלִשְׁכָּה, שְׂאֵין מְקַבְּלִין [מִן הַנְּכָרִי נְדָבָה אוֹ נְדָר] לְחַזֵּק אֶת בְּדֵק הַבֵּית אוֹ בְּדֵק יְרוּשָׁלַיִם שְׁנֵאָמַר לֹא לְכֶם וְגו'. וַיְמָה יַעֲשֶׂה בְּהוֹ, יְבַדֵּק הַנְּכָרִי עַל דַּעַת מִי נְדָר, אִם נְדָר עַל דַּעַת יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא אוֹהוּ [בֵּית דִין] בְּמָה שְׂיִרְאָה לְהוֹן חוּץ מִבְּדֵק הַבֵּית וִירוּשָׁלַיִם, וְאִם אָמַר לְשָׂמִים נְדָרְתִי, יִגְנָזוּ:

פרק א - משנה ג

[יא] הַגּוֹסֵס. יְדוּעַ. וְהוּא שְׁקוֹל גְּרוֹנוֹ נִשְׁמַע בְּשַׁעַת הַמִּיתָה. הַרְמַבְי"ם. וְנִרְאָה לִי, שֶׁהוּא מְלִשׁוֹן מְגִיסָה בְּקִדְרָה, שֶׁהִלְחָה מִתְּהַפֵּךְ בְּגֵרוֹנוֹ, כְּמוֹ הַמְּגִיס בְּקִדְרָה שֶׁמְהַפֵּךְ מֵהַ שֶׁבְּקִדְרָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** אָף עַל גַּב דְּאָמַר בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק ו' שֶׁהִיָּה אֶחָד רוֹכֵב עַל סוּס וְסוּדְרִין בְּיָדוֹ, מְצֵאוּ לוֹ זְכוּת הִיָּה הִלָּה מִנִּיף בְּסוּדְרִין, מְכַל מְקוּם לֹא שְׂכִיחַ. תּוֹסְפוֹת: **[יג]** דְּהִיוּצָא לְהַרְגַּע עַל פִּי בֵּית דִין הוּא עֲנִין שְׂאֵינוֹ תְלוּי בְּרַצוֹנֵנוּ אֶלָּא הַתּוֹרָה מִמִּיתָה אוֹתוֹ, אָבֵל הַמְּלִיךְ לְפַעֲמִים מִתְּמַלָּא רַחֲמִים וּמוֹחַל. הַרְמַבְי"ם: **[יד]** וְצָרִיךְ עַיִן מְנַלְן לּוֹמַר מְקַרָּא גְּבִי מְעָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא נְעָרֵךְ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** מִי שֶׁהוּא רָאוּי לְחַרֵם וְלְהַרְגַּע אֵינוֹ בְּכֻלָּל פְּדִיוֹן. רַשִׁי: **[טז]** אָבֵל בְּגוֹסֵס מוֹדָה רַבִּי חֲנִינָא. רַשִׁי: **[יז]** וּבְאִם הַקְּדִישׁ לֹא פְּלִיגִי שְׂמִידָה שֶׁהַקְּדִישׁ חָל הַהַקְּדִישׁ, וְלֹא דְמִנָּא לְמַלְוָה. אָבֵל יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת אֶמְאִי לֹא פְּלִיגִי בְּאִם נְדָר וְהַעֲרִיךְ. וְשָׂמָא בְּנוֹדֵר וּמְעָרִיךְ יְחוּל מִיד. תּוֹסְפוֹת: **[יח]** תְּמַהֲנִי מֵאִי תַקְנָה אִיכָּא, הָא קִימָא לֹן כְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ח' דְּבַכּוֹרוֹת דְּמַלְוָה עַל פֶּה גוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים, וְאִם כֹּן הִנּוּה לִיה לְמִימַר אָבֵל הָאִידְנָא קִימָא לֹן הִלְכָה כּו'. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק א - משנה ד

[יט] יְשֻׁבָה כּו'. פֶּרֶשׁ רַשִׁי, קִדָּם שְׁנַגְמַר דִּינָה. וְלִיתָא, דְּאִיוּצָא לְהַרְגַּע קִיאִי, וְכָל הַיּוּצָא לְהַרְגַּע לְאַחַר גְּמַר דִּין. וְהֵינוּ טַעֲמָא דְרִישָׁא דְאֵין מִמִּתִּינִין מִשׁוּם עֲנוּי הַדִּין, דְּלִיכָא עֲנוּי הַדִּין אֶלָּא לְאַחַר גְּמַר דִּין. תּוֹסְפוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** גְּמָרָא. וּפְרֶשׁ רַשִׁי מֵת אָסוּר בְּהִנָּאָה, דְּכְּתִיב וּתְמַת שָׁם

מְרִים [בַּמִּדְבָּר כ], וְגַמְר שָׁם שָׁם מֵעַגְלָה עָרוּפָה. וְכִינּוּן שֶׁהֵמֶת אֲסוּר בַּהֲנָאָה, כָּל נוֹיָיו מִתְסַרֵי נִמְי בַּהֲנָאָה. וְהָא דְתַנּוּן שְׁנֵהֲרָגָה, רְבוּתָא קָא מִשְׁמַע לָן דְּגַמְר דִּינָה אוֹסְרֵתָה קִדְם שְׁתַּמּוּת. עֵינ תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: [כא] אֲסוּרָה כּוּי. כְּדִקְיָמָא לָן וּבַעַל הַשּׁוּר נָקִי, כְּאֲדָם שְׁאוּמֵר לְחִבְרוּ יִצְא פְּלוּנִי נָקִי מִנְכֶּסֶי וְאִין לוֹ בְּהוֹן הֲנִיָּה שֶׁל כְּלוּם. רִשְׁיִי: [כב] וְתִימָה, מֵאִי אֶפְלוּ, דְּהָא בְּאִשָּׁה נִמְי שְׁעָרָה מִתְסַר. וְהִרְמַבִּיִם לֹא סִים אֶפְלוּ שְׁעָרָה. וְעֵינ תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

[א] וְכִן לְקַמּוֹן כְּתַב עֵינִי בְּן עֶשְׂרִים שְׁהַעֲרִיד עֲצָמוֹ כּוּי. וְלֹאוּ דְּוִקָא, דְּהוּא הִדִּין הַעֲרִיד לְאַחַר, אֶלְא חֲדָא מִתְרַתִּי נִקְט: [ב] פְּחוּת כּוּי. לֹאוּ דְּוִקָא פְּחוּת מִסְלַע, אֶלְא אֶפְלוּ נִתְּוּ כָּל הַעֲרִיד חוּץ מִסְלַע אֶחָד מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכָּל. תּוֹסְפּוֹת. עֵינ תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: [ג] אִין כּוּי. הָא תּוּ לְמָה לִי, הָא קָא מִשְׁמַע לָן פְּחוּת מִסְלַע הוּא דְּלִיכָא, הָא יִתֵּר עַל סְלַע אִיכָא [אף עַל גַּב דְּלִיכָא חֲמִשִּׁים סְלַעִים, דְּאִם הִיוּ בְּיָדוֹ חֲמִשָּׁה סְלַעִים נוֹתָן כְּלָם, דְּהִינּוּ יִתֵּר עַל סְלַע וּפְחוּת מִחֲמִשִּׁים]. יִתֵּר עַל חֲמִשִּׁים הוּא דְּלִיכָא, הָא פְּחוּת מִחֲמִשִּׁים אִיכָא [כְּדִאֲמַר]. וְסִתְמָא כְּרַבְּנָן. גְּמָרָא: [ד] [וּמְסִים] וְצָרִיכָה שְׁבַעָה נְקִיִּים וְקָרְבָן, פְּרוּשׁ עוֹלָה בָּאָה עַל תְּנַאי, וְהַחֲטָאת אִינָה נֶאֱכָלֶת. וְזֶה לְשׁוֹן הִרְמַבִּיִם, וְאִם אֲמָרָה שְׁנֵי יָמִים רְאִיתִי, נֹאמֵר כָּאן פְּתַחָה שְׁבַעָה עֶשֶׂר, לְפִי שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים אֶפְשָׁר שְׁאֵלוּ הַשְּׁנֵי יָמִים יוֹם אֶחָד מֵהוֹן קִדְם עַת נִדְתָּה וְיוֹם אֶחָד מִתְחַלֶּת עַת נִדְתָּה וְנִשְׁאַרוּ מִן הַתְּקוּפָה [שְׁיִשׁ בֵּין תְּחִלַּת נְדָה לְתַחֲלַת נְדָה] שְׁבַעָה עֶשֶׂר יָמִים. וְכִן אִם אֲמָרָה שְׁלֹשָׁה יָמִים רְאִיתִי, אֶפְשָׁר שְׁשָׁנֵי יָמִים קִדְם כּוּי וְיוֹם אֶחָד מִתְחַלֶּת כּוּי נִשְׁאַרוּ מִן הַתְּקוּפָה שְׁבַעָה עֶשֶׂר יוֹם, הָרִי הִיא גַם כִּן פְּתַחָה שְׁבַעָה עֶשֶׂר, אֶלְא שְׁהִיא סִפְק זָבָה, לְפִי שְׁאֶפְשָׁר שְׁשִׁלְשָׁה יָמִים אֵלוּ שְׁרָאָתָה עַל הַסֵּדֶר בְּלֹא עַת נִדְתָּה הֵם. וְאִם אֲמָרָה אַרְבַּעָה יָמִים, גַּם כִּן הִיא סִפְק כּוּי, לְפִי שְׁאֶפְשָׁר שְׁיִהִיוּ אֵלוּ הָאֲרַבְעָה יָמִים שְׁנֵים קִדְם נִדְתָּה וְשְׁנֵים מִימֵי נִדְתָּה וְלֹא תִּהְיֶה זָבָה. וְכִשְׁאֲנוּ מִשְׁעָרִין הַסִּפְק הַזֶּה, יִהְיֶה פְּתַחָה שְׁשָׁה עֶשֶׂר יוֹם, לְפִי שְׁאִם נֹאמֵר שְׁשָׁנֵי יָמִים מֵאֵלוּ הָאֲרַבְעָה, מִתְחַלֶּת עַת נִדְתָּה, וְיִשְׁאַרוּ עִם הָאֶחָד עֶשֶׂר יָמִים שְׁהִיא תְּקוּפָה קִטְנָה חֲמִשָּׁה יָמִים שְׁהֵם עִם הָאֶחָד עֶשֶׂר שְׁשָׁה עֶשֶׂר יוֹם. וְאִם אֲמָרָה חֲמִשָּׁה יָמִים רְאִיתִי נֹאמֵר שְׁשִׁלְשָׁה מֵאֵלוּ הַחֲמִשָּׁה מִתְחַלֶּת עַת נִדְתָּה, וְיִשְׁאַרוּ מִן הַתְּקוּפָה חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר כּוּי. וְכִן אִם אֲמָרָה

האחד עשר יום היא גם כן ספק זבה, לפי שנאמר, שני ימים הן מסוף
האחד עשר, ושבעה ימי נדה, ושני ימים שארית האחד עשר שראתה,
ופתחה תשעה. ואם אמרה שנים עשר ימים ראיתי, פתחה שמנה, והיא
זבה ונדאית. לפי שאם תאמר ששני ימים מזמן ראית הדם קדם עת נדתה,
ושבעה של נדה, ושלשה אחר הנדה, הרי היא זבה, לפי שכבר ראתה
שלשה ימים רצופין אחר זמן הנדות. ואם נאמר שאפשר שיהא מכללם
שלשה ימים קדם עת נדתה, שבעה של נדה, ושנים אחר הנדה, הרי היא
גם כן זבה, לפי שכבר קדמה זיבות לנדות. וכן אם ראתה שלשה עשר יום,
פתחה לפי ההקש הזה בעצמו כו'. וזה שאמרנו פתחה שבעה עשר או
פחות, אין הפונה שתהא כל הזמן הזה אסורה על בעלה, אלא הענין
שזכרנו שאחר אותו הזמן תקבע לה וסת לנדתה כו'. ואין הפרש בין
שלשה עשר יום ויותר מזה, שאין לה פתח פחות משבעה, לפי שהיא זבה
ונדאית:

פרק ב - משנה ב

ה שכל חלק, אחד מאלף ושמונים לשעה. והשתי ידות הם שני שלישיות.
עין תוספות יום טוב: **ו** לפי שאי אפשר לומר שראש חדש יהיה במקצת
היום, עד שיהיה מקצת היום מחדש העבר ומקצתו מהבא, שנאמר עד
חדש ימים [במדבר יא], מפי השמועה למדו שימים אתה מחשב לחדש, ואין
אתה מחשב שעות. הרמב"ם: **ז** לפי שלא יתקבצו היתרות שיהיו בשווי
משלימים שנים מלאים, ולפיכך לשנה הבאה יחסרו:

פרק ב - משנה ג

ה ובשנים עשר כו'. שבאלו הימים גומרין את ההלל, לפי שחלוקין
בקרבנותיהן. מה שאין כן ימי הפסח. ובשבת לא, משום דלא אקרי מועד.
וראש חדש דאקרי מועד, לא אקדיש בעשית מלאכה, דכתיב השיר יהיה
לכם כליל התקדש חג [ישעיה ל], לילה המקדש לחג טעון שירה. ראש השנה
ויום הכפורים דאקרי מועד ואקדוש בעשית מלאכה, אפשר מלך יושב על
כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים
שירה. וחנכה שאני, דאף על גב דלא הכי ולא הכי, אומרין משום ניסא.
ואבל אין בו חליל, שאין לו קרבן מיוחד. נראה לו. ופורים, איכא דאמרי מכיון שנכנסו
לארץ אין אומרים שירה על נס שבחוץ לארץ. ואיכא דאמרי, מכיון שגלו

חֲזָרוּ לְהִתְרַן וּקְרִיָּתָהּ זֹה הִיא הַלֵּילָא: {ט} וְאַמַּאי קָרִי לִיה חֲלִיל, דְּחֲלִי קְלִיָּה. פִּרְשׁ רַשׁ"י, מִתּוֹק קוּלוֹ לְשִׁמְעַ: {י} דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְשִׁמּוֹנְתָ יְמֵי הַחַג בְּלֹא שִׁבְתָּ. וּבִגְמָרָא יִלְפִינָן מִקְרָאֵי דְקָרְבָן טַעוֹן שִׁירָה. וְאַפְלוּ לְמֵאן דְּאָמַר עֲקַר שִׁירָה בְּפֹה דְזוּחָה מְשׁוּם דְּאִין שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ. תּוֹסְפּוֹת. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {יא} וּלְשׁוֹן רַשׁ"י, חֲלוּק הֵינּוּ סִיּוּם, שְׁמַחֲלֵק בֵּין נְעִימָה לְנְעִימָה: {יב} וְרַשׁ"י כְּתַב נְבָלִים גַּם כֵּן:

פרק ב - משנה ד

{יג} וּבִגְמָרָא, מֵאן דְּאָמַר לוֹיִם הֵיוּ, קִסְבַּר מַעְלִין לְדוּכָן בֵּין לְיוֹחֲסִין בֵּין לְמַעֲשָׂרוֹת: {יד} פִּשְׁטִיָּה דְקָרָא בְכַהֵן מְדַבֵּר כְּדַמוּכַחֵי קָרָאֵי וּכְמוֹ שְׁכַתְּבַב רַשׁ"י בְּחַמְשָׁ. וְהֵינּוּ דְפָרִיךְ בִּגְמָרָא, וְאִימָא נְשִׂאוֹת כְּפִיִּים. וּמִשְׁנֵי, מְדַכְתֵּיב לְשָׂרְתוֹ וּלְבָרְךְ בְּשִׁמוֹ וְדַבְרִים י, מְכַלֵּל דְּבִרְכַת כְּהֻנִּים לְאוֹ שְׁרוֹת הוּא:

פרק ב - משנה ה

{טו} אִין כּוֹי חֲצוּצָרוֹת. לֹא אֲתַפְרֵשׁ טַעְמָא. וְאַפְשָׁר דְּתַקְעָתֶם בְּחֲצוּצָרוֹת תִּרְתִּי בְּמִשְׁמַע. אִי נְמִי דּוּמְיָא דְשֵׁל מִשָּׁה דְכַתִּיב עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוּצָרוֹת [בְּמִדְבָר י]: {טז} דְּכִינּוֹן דְּאֶשְׁכַּחַן בְּקָרָא שְׁחַפְשׁוֹ אַחֲרֵי מֵאָה וְעֶשְׂרִים כְּהֻנִּים לְתַקְעַ בְּחֲצוּצָרוֹת וְלֹא יוֹתֵר, שְׁמַע מְנַה דְּעַד מֵאָה עֶשְׂרִים הוּי הַדּוֹר מְצֻנָּה וְאִין צָרִיךְ לְחַפֵּשׁ יוֹתֵר אַחֲרַ כְּהֻנִּים. אִי נְמִי, דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּאִין מוֹסִיפִין עַד עוֹלָם, שְׁאֵם יוֹסִיפוּ יוֹתֵר, עַרְבוּב קָלָא. תּוֹסְפּוֹת. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {יז} וְאִין רְצוֹנוֹ לּוֹמַר הַהִקְשָׁה הַהִמּוֹנִית שְׁיִקִּישׁוּ חֲתִיכָה נְחֹשֶׁת עַל חֲתִיכָה כְּמוֹהָ בְּלִי לְמוֹד מְלֹאכּוֹתֵי, אֲבָל הִיא כְּמוֹ הַחֲצוּצָרוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת שְׁיִתְקַעוּ בָּהּ בְּפֹה וְגַם בְּמִשְׁמוֹשׁ יָדִים כְּדָרְךְ כְּלֵי שִׁיר. שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים:

פרק ב - משנה ו

[יח] אָבֶל חֲצוּצָרוֹת, כִּהְנִים הָיוּ מְחַצְצָרִים, כְּדַמוּכַח קָרָא דְלַעִיל כּוּי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יט]** אֶלָּא כּוּי. בְּגִמְרָא יְלִיף לִיה מְקָרָא: **[כ]** וּמְהַכָּא מְכָרַח דְּהָא דְפִרְשׁ הָרִי"ב לַעִיל שְׁנִים עֶשֶׂר לְוִים לְפִנּוּרוֹת [שְׁהִם הָיוּ אוֹמְרִים בְּפֶה גַם כֵּן, דְּהָא עֶשֶׂר שִׁירָה בְּפִה], וְלֹא פִרְשׁ כֵּן אֶלָּא כְּלוּמַר כְּנֻגַד אֵלּוּ שְׁהָיוּ מְנַגְנִים בְּכָלִים וְלֹא בְּפֶה, דְּאִם לֹא כֵן מֵאִי קֵאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שְׂאִין עוֹלִים לְמַנְיָן, הָא תִּנָּא קָמָא כְּבָר אָמַר כֵּן שְׁהִקְטִינִים לֹא הָיוּ אוֹמְרִים בְּכָלִי, וְאִם כֵּן אֵינִם מְמַנְיָן אֵלּוּ הָאוֹמְרִים בְּכָלִי. וְהִרְמַבֵּי"ס מְפָרֵשׁ דְּאוֹתָן הַשְּׁנִים עֶשֶׂר שְׁמַנְגָנִים בְּכָלִי וְלֹא בְּפֶה אֵין עוֹלִין לְמַנְיָן הַשְּׁנִים עֶשֶׂר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

[א] שְׁבִישְׂרָאֵל. אֶפְלוּ תִימָא רַבִּי מֵאִיר דְּמִשְׁנָה ב' פְּרָק קָמָא דְּאָמַר הַנְּכָרִי נְעָרָא. וְהָא דְּאִתְּנִי שְׁבִישְׂרָאֵל, מְלִתָּא אַגְבִּי אוֹרְחָא קָא מְשַׁמַּע לֵן כּוּי דְּאָסוּר לְאָדָם לּוּמַר כְּמָה נָאָה נְכָרִי זֶה כּוּי. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ב

[ב] חֲמִשׁ כּוּי. וְהוּא הִדִּין דְּהִנָּה מְצִי לְמִימַר חֲלוּק אַחַר, שְׁבִישְׂדָה אַחְזָה אִם הִקְדִּישׁוּ וְגוֹאֲלוּ אַחַר, מִתְחַלֵּק לְפִהְנִים בִּיּוּבֵל. וּבִשְׂדָה מְקַנָּה אִם הִקְדִּישׁוּ וְגוֹאֲלֵי אַחַר, חוּזַר לְבַעֲלִים בִּיּוּבֵל. וְלֹא נְחִית לְפָרוּשֵׁי אֶלָּא חֲלוּק דְּשִׁנְיָא: עֲצָמוּ פּוֹדְהוּ. תּוֹסְפוֹת:

פרק ג - משנה ג

ג {ג} **שָׁלֵם**. אָפְלוּ תִימָא רַבִּי עֲקִיבָא דְמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק ג' דְּבַבְא קָמָא, דְּאָמַר אָף תָּם שְׁחָבַל בְּאָדָם מִשְׁלֵם בְּמוֹתֵר נֹזֵק שָׁלֵם. וְהָא דִּתְנִן בְּשׁוּר הַמוּעֵד, מְשׁוּם הַמִּית עֶבֶד כּוֹי דְּלֹא מִשְׁפַּחַת בְּתָם. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ד

ד {ד} **וְהַפְּגָם**. דְּאָמַר קָרָא, וְנָתַן הָאִישׁ הַשׁוֹכֵב עִמָּה וְגוֹ', הַנָּאֵת שְׁכִיבָה חֲמֻשִּׁים, מִכָּלֵל דְּאִיכָּא מְלֵתָא אַחֲרִיתִי, וּמֵאִי נִיהוּ בְּשֵׁת וּפְגָם. גְּמָרָא: **ה** {ה} **לְפִי כּוֹי**. אַבְשֵׁת קָאִי. וְלֹא קִתְנֵי בְּשֵׁת וּפְגָם אֵלָא לּוֹמַר דְּחֲמֻשִּׁים כְּסָף לָאוּ לְכַלָּה מְלֵתָא נִינְהוּ. וְצָרִיד עִיוֹן לְמָה לֹא מְפָרֵשׁ נְמִי דִּין הַפְּגָם:

פרק ג - משנה ה

ו {ו} **הָאוֹמֵר כּוֹי**. מִמָּאִי [דְּמִשְׁוֹם לְשׁוֹן הַרַע בְּלִבָּד קָא נְהִיב לָהּ], דְּלָמָּא מְשׁוּם דְּקָא גְרִים לָהּ קִטְלָא דְּכִתִּיב וְאִם אָמַת וְגוֹ', אָמַר קָרָא כִּי הוֹצִיא שֵׁם רַע, עַל שֵׁם רַע שְׁהוֹצִיא. גְּמָרָא: **ז** {ז} **לְשׁוֹן הַרַע**. וְהוּא מָה שְׁנִיאָמַר וַיּוֹצִיאוּ דְּבַת הָאָרֶץ [בְּמִדְבָּר יג]. הַרְמַבְ"ם: **ח** {ח} וְלֹא מְשׁוּם צָרוּף דְּאַחֲרִינִי. רִשִׁי:

ד

פרק

פרק ד - משנה ב

א עניי. ואף על גב דמדירו עשיר. גמרא: **ב** עשיר. ואף על פי דמדירו עניי. ועין תוספות יום טוב: **ג** ונראה לי דרוצה לומר קדם שיעריכנו הכהן, דהא קרא דאשר תשיג דילפינן מניה, יעריכנו כתיב ביה. וכן בבביתא לקמן גבי דמים דתני שעת נתינה, פרש רש"י עד שעה שהוא בא לבית דין. ובערכין ביאתו לכהן במקום ביאתו לבית דין בדמים הוא: **ד** עשיר. שלוקחין ממנו מה שידו משגת, וישאר שאר הערף עליו עד שיעשיר וישלים הערף שעליו. הרמב"ם: **ה** ורבנן דרשי ליה בפרק ו' משנה ג' לדרשא אחריתי כמו שכתב שם הר"ב. ועין תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה ד

ו תמיהה לי, דהאי קרא לאו בערף נפשות כתיב, אלא בערף מקדיש שדה אחתו, ובשדה אחתה אין דין השגת נד אלא גרעון כסף. ונראה לי דמשום דכערך יקום פלה מיתר הוא כוי, ואם אינו ענין כוי תנהו ענין למעריף נפשות: **ז** בין כוי. כלומר השנים האמורים בענין כלם כלמטה הימנו, בין כוי, ששנת חמש ועשרים להקל, ושנת ששים להחמיר. אבל לא קאי על הנלמדים בלבד, דבהו אין חלקה להחמיר: **ח** בגמרא. וכתבו התוספות, וחפשונו אחר מקרא זה ולא מצאנוהו, כי אם ופדויו מן חדש תפדה. ושם דריש הכי מדכתוב מן חדש דמשמע ומעלה, מדלא כתיב בן חדש. ועין תוספות יום טוב: **ט** ובגמרא, ואימא כי התם, מה התם חד יומא אף הכא חד יומא. אם כן גזרה שוה מאי אהני. פרש רש"י, בלא גזרה שוה ידענא דחד יומא בעינן, דהא ומעלה כתיב. ועין תוספות יום טוב:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

א וְנִקְרָא בְלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ עַל־נִבּוּגֵי יוֹן : **ב** וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדַבֵּר זִכָּר לְדַבֵּר, שְׂנֵאֲמַר [וְחִזְקָאֵל כג] אֲשֶׁר בְּשֵׁר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם. בְּגִמְרָא : **ג** פְּרוּשׁ לְפְרוּשׁוֹ, שְׂבִתְחִלָּה אוֹמְדִין לְקַח כְּשַׁעוֹר הַיָּד כּוֹי, וּמְמַלְאִין בּוֹ הַחֲבִית דְּשָׂמָא לֹא כּוֹנוֹ הָאֲמִד וְיִצְטַרְךָ לְהוֹסִיף אוֹ לְגַרְעַ, וּלְפִיכָךְ שׁוֹקְלִין אַחַר כָּךְ כְּשֶׁכֶּבֶר נִתְמַלָּא הַחֲבִית מִמָּה שְׁהִיָּה חֲסֵר עַל יְדֵי הַיָּד, שְׂעַכְשְׂיו אֲנוּ יוֹדְעִים שְׂלִקְחָנוּ הַשַּׁעוֹר בְּשׁוּהָ. וְכֵן פִּרְשׁ הַרְמְבַ"ם, שְׂיִטַל כּוֹי וְיִתֵּן לְתוֹךְ הַחֲבִית כּוֹי וְאַחַר כָּךְ שׁוֹקֵל. וְיִתְּכֵן שְׂמִפְרֵשׁ וְשׁוֹקֵל דְּמִתְנִיתִין מְלִשׁוֹן שְׂקַל קָלָא פְּתַק בִּיָּה שְׂעֻנְיָנוּ נְטִילָה. אֲבָל הַמְשַׁקֵּל לֹא תִנְיָא לִיָּה בְּמִתְנִיתִין אֶלָּא דְּמִמִּילָא הַכִּי עֲבָדִין. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב :

פרק ה - משנה ב

ד הַרְמְבַ"ם. וְקָשָׁה לִי, דְּהַךְ קָרָא לֹא כְּתִיב אֶלָּא בְּאֵם מָךְ הוּא מְעַרְכָּךְ, וְאֵם כֵּן כְּשֵׂאִינוּ מָךְ לֹא בְּעֵי הַעֲמָדָה לְפָנֵי הַפְּהוֹן כְּלָל. וּבְגִמְרָא, יִתְנוּ הַיּוֹרְשִׁים, שְׂמַע מִנָּה מְלוֹה עַל פֶּה גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים כּוֹי. הַכָּא בְּמֵאֵי עֲסָקִין כְּשֶׁעֲמַד בְּדִין. פִּרְשׁ רִשְׁ"י, וְחִיבוּהוּ קָדָם מוֹתוֹ דְּהוּהוּ לִיָּה כְּמְלוֹה בְּשִׁטְר, וְכָתַב הַרְאֵב"ד, עֲמִידָה בְּדִין שְׂהִזְכָּרָה בְּגִמְרָא לֹא בָּאוּ לָהּ מְדַרְךָ הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, שְׂהַרִי רְאִיָּה הִיָּה לְזָה בְּשַׁעַת הַנְּדָר כּוֹי, אֲבָל הַזְּכָרָה לְחִיּוּב הַיּוֹרְשִׁים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְלוֹה עַל פֶּה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **ה** שְׂאִין כּוֹי. [נִרְאָה לִי דְּטַעְמָא לְפִי שְׂהַמַּת אֲסוּר בְּהִנְאָה, וּמִשׁוּם הַכִּי אֵין אוֹמְרִים כָּךְ בְּבִהְמָה]. וְהָא דְּתַנְיָא בְּבָבָא קַמָּא וְנָתַן פְּדִיוֹן נִפְשׁוֹ דְּמִי נִזְק [פְּרוּשׁ שְׂשִׁמִּין אוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה כְּמָה הִיָּה שׁוּה מַחִיִּים. תּוֹסְפוֹת], הַתָּם הוּא טַעְמָא מְשׁוּם דְּמִשְׁעַתָּא דְּאִזְיק רְמִי עָלֶיהָ לְשִׁלּוּמֵי כְּשַׁעַת הַהִזְק, וְהִיא שְׂעַתִּיהָ דְּאִזְקִיָּה חֵי הוּא, אֲבָל דְּמִי עָלִי שְׂאִינוּ נוֹדֵר אֶלָּא מָה שְׂיִשׁוּמוּהוּ בֵּית דִּין, וְהַרִי לֹא בָּא לְיַדִּי כָּךְ שְׂהַרִי מוֹת, לֹא יִתְנוּ הַיּוֹרְשִׁין. רִשְׁ"י : **ו** לֹא כּוֹי. בְּגִמְרָא יְלִיף דְּהוּהוּ לִיָּה לְכָתַב בְּעַרְךָ וְכָתִיב בְּעַרְכָּךְ, עַרְךָ כְּלוֹ הוּא נוֹתֵן וְלֹא עַרְךָ אֲבָרִים. וְקָשְׁיָת רִשְׁ"י בְּחֻמְשׁ לְמָה הַכֵּפֶל כְּמָה זְמַנִּי בְּלִשׁוֹן הַזֶּה, עֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב :

פרק ה - משנה ג

ז וְאִפְכָּא לִיכָּא לְאִקוּשֵׁי לְחַיִּב לְמַעְרִיךְ אֶפְלוּ אוֹמֵר עַרְךָ יְדִי עָלִי, דְּהָא מִמְעַטִּין מְדַכְתִּיב עַרְכָּךְ וְלֹא כְּתִיב עַרְךָ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **ח** וְכֵן כְּתַב הַרְמְבַ"ם. וְלֹא אֲדַע לְמָה שְׁנָה מְלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה דְּלַעִיל עַרְךָ רִאשִׁי כּוֹי : **ט** עַרְךָ כְּלוּ. הַרְמְבַ"ם. דְּכִמוּ דְּזָה הַכֵּל לְאִתּוּי אוֹמֵר דְּמִי חֲצִי אֲבָר, הַכִּי

נמי מיתנין לאומר ערד חצי אבר כו'. אבל הר"ב דלא כתב אלא אומר דמי
חצי גרס דמי כלו. עין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ד

[י] פרוש, הנערך עמד בדין קדם שמת. אבל מת הנערך קדם שיעמד בדין,
אף על פי שהמערך קים הרי זה פטור שאין ערד למת, והנערך צריך
עמידה בדין. הרמב"ם. עין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ה

[יא] ותני קדשי מזבח ותני קדשי בדק הבית: **[יב]** אסיפא קאי. ובדין הנה
ליה להקדים הדבור שאחריו מת השור כו'. עין תוספות יום טוב: **[יג]**
עלי. בגמרא לא שנו אלא דאמר דמי כו', אבל אמר שור זה כו', אף על גב
דאמר עלי, כיון דאמר זה ומת, אינו חייב באחריותו, עלי להביאו קאמר,
פרש רש"י, עלי להביאו, לטרח עד שיתקרב. אבל כי אמר דמי, אם אבד
השור הדמים לא אבדו, דהא לא אמר דמים הללו ולא היו בעין. ורישא
נמי דאמר דמי. דאם לא כן, אפלו אמר עלי. תוספות. עין תוספות יום
טוב:

פרק ה - משנה ו

[יד] חייבי כו'. לשון הרמב"ם בחבורו, חייבי ערכין ודמים: **[טו]** [ולא כתב]
ומלהטמא למתים, אף על גב שגם בזה אינו מתעבב וכדמסיק. והרמב"ם
כתב לשניהן. וכן הוא בגמרא. אבל הר"ב ישב בזה קשיה גדולה, דיש
להקשות, אמאי לא קאמר נמי ואשם נזיר טמא כשמגלח, שאין אשמו
מעפבתו מלמנות נזירות טהרה פחכמים דפרק ג' דנזיר כו', אלא דדוקא
מה שאין מעפבו מלשנות יין אתי לשהויי, מה שאין כן אלו לא התר
בשתיית יין אף על גב שהתר להטמא למתים לא אתי לשהויי. והכי נמי

אָשׁם נָזִיר טָמֵא, מֵה שְׂאִין מְעַכְּבוּ מִלְּמִנּוֹת, מִשּׁוּם הֵכִי לֹא אָמְרִינּוּ דְאֵתִי לְשִׁהוּיִי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [יז] לְרִצּוֹנוֹ. וְנֶאֱמַר גַּם כֵּן יִקְרִיב, דְּמִשְׁמַע בְּעַל כְּרָחוּ. הָא כִּיצַד, כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׂיֵאמַר רוּצָה אֲנִי. גְּמָרָא: [יח] שְׂיֵאמַר. וְלֹא קִתְּנִי עַד שְׂיֵיתָן, דִּיק מִנָּה בְּגִמְרָא דְלֹא סָגִי בְּנִתְיָנָה, דְּדִלְמָא מָסַר מוֹדְעָא, וּבְנִתְיָנָה בְּעֵלְמָא אִין זֶה בְּטוֹל, הִלְכְּדָּ צְרִידָּ שְׂיֵאמַר. [כְּלוּמַר דְּלִבְטַל לְמוֹדְעָא]:

דלבוטל

ו

פרק

פרק ו - משנה א

[א] שְׂשִׁים יוֹם. רְצוּפִים בְּבִקְרָ וּבְעֶרְב. הֶרְמַבִּ"ס. [ב] וּמִשְׁכַּחַת לֵה נְמִי בְּשׁוּר הַמוֹעֵד כְּדַמְפָּרֵשׁ בְּמִשְׁנֵה ד' פָּרָק קָמָא דְּבָבָא קָמָא. וְעַיִן שָׁם: [ג] וְאִם תֵּאמַר כִּינּוּן שְׂרָבִית אוֹכְלֵת בְּהוֹן לֹא יִכְרִיזוּ, דְּשָׂמָא יִפְסִידוּ בְּהֶאֱרַכַת הַזְּמַן יוֹתֵר מִמָּה שְׂיִרְוִיחוּ. וְכִי תִימָא כְּגוֹן שְׂקִיבֵל עָלָיו לְדוֹן בְּדִין יִשְׂרָאֵל, אִי הֵכִי רַבִּית נְמִי לֹא לְשִׁקוּל. תִּרְצוּ בְּגִמְרָא שְׂקִיבֵל לְזוֹ וְלֹא קִבֵּל לְזוֹ. וּפְרִשׁ הֶר"ן שְׂקִיבֵל עָלָיו לְזוֹ לְהַמְתִּין יְמֵי הַהִכְרָזָה וּבִלֹּא רַבִּית, וְלֹא קִבֵּל עָלָיו שְׂאִם לֹא יִרְצוּ לְהַגְבוֹתוֹ שְׂלֵא יַעֲלֶה לוֹ חוּבוֹ רַבִּית: [ד] וְאִם תֵּאמַר בְּסוּף פָּרָק ד' דְּכַתְּבוֹת פָּסַק דְּלֹא הִפְסִידָה אֲלֵא אִם כֵּן שְׂתַבְעָה, וּמִכִּינּוּן שְׂתַבְעָה הֶרִי הִפְסִידָה וְתוֹ לֹא נִזְקַק לָהּ. תִּרְצוּ בְּגִמְרָא, כִּינּוּן דְּאִיזְקִינוּ לָהּ מִעֵקְרָא בְּתַחֲלַת תְּבִיעַת כְּתַבְתָּה לְהִפְסִידָה מְזוֹנוֹתֶיהָ, מְזוֹדְקִינּוּ לָהּ לְבִסוּף לְהַגְבוֹתָהּ כְּתַבְתָּה. וְכַתְּבֵה הֶר"ן, כְּלוּמַר שְׂאִם אִין אֲנוּ נִזְקָקִים הֶרִי הִיא נִמְנַעַת מִתַּחֲלָה לְבֵא, וְנִמְצָאת מִפְּסִידָתָם מְזוֹנוֹת: [ה] וְכֵן כָּתַב הֶרְמַבִּ"ס. וְתִמְיָה טוֹבָא, דְּמָה מְקוּם לְשַׁבּוּעָה זוֹ, כִּינּוּן שְׂעַל יְדֵי הוֹדָאת הָאֵב אוֹ מַחֲמַת חִזְקָה מְגַבִּין, מֵה צְרִידָּ לְשַׁבּוּעָה. וְהֶרְמַבִּ"ס בְּחַבּוּרוֹ כָּתַב, שְׂכַל אֵלוּ גוֹבִין בְּלֹא שַׁבּוּעָה, וְלֹא חִלַּק בֵּין מְקַרְקְעֵי לְמַטְלְטְלִין. וְכֵן פָּסַק הַטּוֹר: [ו] עֲבָדִים שְׂמָא יִשְׁמַעוּ וְיִבְרָחוּ. מַטְלְטְלִין וּשְׂטָרוֹת, שְׂמָא יִגְנָבוּ, פִּרְשׁ רַש"י, כְּשֶׁנֶּאֱסָפִין לְרֵאוּתָם כְּדִי לְלַקְּחָם: [ז] יַדִּיר כּוֹי. תִּימָה, וְכִי מֵה הוּא עוֹשֶׂה וְהֵלֵא אִינוּ רוּצָה שְׂתַגְּבָה מִן הַהִקְדָּשׁ, וְאִדְרָבָה לְאִשָּׁה הוּא לָן לְקוֹנְסָה שְׂגוּבָה מִן הַהִקְדָּשׁ. וַיֵּשׁ לוֹמַר כִּינּוּן דְּחִישִׁינּוּ שְׂמָא עֲשֶׂה קְנוּנִיא עַל הַהִקְדָּשׁ אוֹ עַל הָעֶרֶב שְׂהַכְּנִיס בְּעֶרְבוֹת כּוֹי, לְדִידָה לֹא קְנוּסִיָּה רַבְּנָן, וְלוֹ רֵאוּי לְדוֹר כְּדִי לִידַע אִם כְּוָנְתוּ לְהַעֲרִים וְלֹא תוֹעִיל לוֹ כְּוָנְתוֹ שְׂהַדִּירוּהוּ. תּוֹסְפוֹת: [ח] וְהוּ הוּ דְּבָרֵי בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל דְּרִישׁ פָּרָק ה' דְּנָזִיר. גְּמָרָא: [ט] אָף.

אָבֵל הָרִיב לֹא גָרַס לִיָּהּ, וְלִכְדָּן פָּסַק כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאַתָּא כְּבֵית הַלֵּל. וְעֵין
תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב שְׁהָאָרִיךְ:

פֶּרֶק ו - מִשְׁנֵה ב

[יא] וְטַעֲמָא דְבְדָבָר מַעֲט סָגִי, מִשּׁוּם דְּאִין אֲוֹנָא לְהַקְדָּשׁוֹת. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת
יוֹם טוֹב: **[יא]** כֵּינּוּ דְּאִינּוּ קְדָשֶׁת הַגּוֹף אֶלָּא קְדָשֶׁת דְּמִים, אִינּוּ מִפְּקִיעַ מִיַּד
שְׁעָבוּד: **[יב]** לִתְּנִי כּוּי. אַחַר שְׁיִשְׁבְּעוּ, כְּדִין הֲבָא לְפָרַע מִמְּשַׁבְּדִים.
הָרַמְבַּ"ם. וְהוּא גַמְרָא בְּשַׁבּוּעוֹת דְּף מ"ב, דְּחִיָּשִׁינּוּ לְקִנּוּיָא אֶף בְּהַקְדָּשׁ.
וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יג]** אָבֵל פִּי שְׁנַיִם קוֹנָה. וּמִכָּאן יֵשׁ לְהַסְתִּיעַ לְסַבְּרָא
שְׁפַתְבַּתִּי בְּמִשְׁנֵה ה' פֶּרֶק י"א דְּכַתְּבֹת, דְּדוֹקָא בִּיתָר מִפְּלָגָא יֵשׁ אֲוֹנָא:
[יד] מוֹסִיף. פִּרְשׁ רַש"י, בְּעַל חוֹב יוֹסִיף לְהַלְוֹתוֹ דִּינָר וּפּוֹדָה הַנְּכָסִים
הָאֵלוּ. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפּוֹת, מִשְׁמַע לְפָרוּשׁוֹ שְׁהַבְּעַל חוֹב עֲצָמוֹ פּוֹדָה. וְאִין לְשׁוֹן
הַמִּשְׁנָה מִשְׁמַע כּוּן, דְּקַתְּנִי עַל מְנַת לִתְּנִי כּוּי. לְכוּ נִרְאָה לְפָרַשׁ, שְׁהַלְוָה יוֹסִיף
לְלוֹת עוֹד דִּינָר וּפּוֹדָה הַנְּכָסִים הָאֵלוּ כְּדִי לִתְּנִי כּוּי. וְלִי נִרְאָה דְּגַם רַש"י
הָכִי קָאָמַר, הַלְוָה פּוֹדָה כּוּי, וְכִמוֹ שְׁאִיתָא בְּרִישָׁא הַבְּעַל פּוֹדָה, וְהָא דְּכַתְּבַ
בְּעַל חוֹב, מִשּׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ שְׁיִלּוּהוּ אַחַר שְׁהָרִי כָּל נְכָסָיו הַקְדִּישׁ וְאִין לוֹ
עוֹד, וְלִכְדָּן מְפָרַשׁ דְּמוֹסִיף בְּבַעַל חוֹב אֶף עַל גַּב דְּפּוֹדָה הַלְוָה. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת
יוֹם טוֹב:

פֶּרֶק ו - מִשְׁנֵה ג

[טו] לֹא כּוּי. אֶף עַל פִּי שְׁהוּא חֲזַב בְּמִזְוֹנוֹתָן וּבְכִסּוֹתָן. הָרַמְבַּ"ם: **[טז]** חָרַשׁ
כּוּי. נִרְאָה לִי, דְּהָא דְּתַנּוּ שְׁנֵי מַעְצָדִין כּוּי, לָאוּ דּוֹקָא אֵלוּ בְּלַחּוֹד, אֶלָּא
לְסִימְנָא בְּעַלְמָא, וְכוּן לְכָל הַכְּלָים שְׁצָרִיךְ לְאַמְנוֹתוֹ זֵאת. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם
טוֹב:

פֶּרֶק ו - מִשְׁנֵה ד

[יז] ולא דמי למזון וכסות דמשירינן לו מעות לקנותן, משום דלא סגי ליה בלאו הכי: **[יח]** נכסיו. תפלין בכלל נכסיו. ומעלין לו את תפלין ופודה אותן. רש"י. ובפרק ט' דבבא קמא כתב מעלין, שמין ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש. והרמב"ם בנסח ארץ ישראל כתב, מה שאנו מעלין לו תפלין רצונו לומר שאפלו תפלין אין מניחין לו אלא הכל הקדש. מה שאין כן בערכין שנותנין לו תפלין. עד כאן. ונראה לי דלשון מעלין לדבריו לשון סלוק. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה ה

[יט] בצבע. לשון הרמב"ם, ולא בגדים שצבען. ויראה דבגדים צבועים קרויים צבע בלשון המשנה. ועין תוספות יום טוב: **[כ]** ואף על פי שלא לבשום עדן. רש"י: **[כא]** מקומו כו'. שהמערך עצמו ומד הוא נדון בהשג יד ולפי מה שיש לו נותן להקדש, והיה לו עבד כו', אין אומרים רואין כאלו לוקחין לו כסות כו' וכד יתן זה להקדש, אלא לפי שעתו שמין אותו. וכן פרה וכן מרגלית בכפר, אין שמין אותן אלא לפי מקומן כו' לפי מה ששוין כאן שמין. וזה משהא אותה וימכרנה כמה שירצה. ולפי דמים ששמאוה יתן, שהרי בזמן שהעריכו הפהן לא הוה ליה יותר. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[כב]** ושעתו. הכא מיירי במטלטלין דאין מכריזין עליהן שמא יגנבו. אבל בריש פרקין דמצריך הכרזה ששים יום, מיירי בקרקעות. תוספות: **[כג]** אלא אם כן רצה שיהא הפסד שלו ושכר להקדש, מתר:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] והיא שדה שירש האדם ממורי שיו. הרמב"ם: **[ב]** כדכתיב אם משנת היוכל יקדיש שדהו וגו', משנת ולא שנת היוכל בכלל, אלמא בשנה שלאחר היוכל קאי קרא, וקאמר יתן חמשים: **[ג]** ותימה, דפנדיון הוא

חֲצִי מֵעָה, וַתֵּנוּ בְּסוּף פָּרֶק קָמָא דְשִׁקְלִים דְּלַמְחֲצִית שְׁקַל קַלְבוֹן מְעָה כֶּסֶף
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצִי. וּמִפְּנֵי כֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא דְוִקָא נְקֻט הִכָּא
לְשׁוֹן קַלְבוֹן, וְאִינוּ אֶלָּא לְהַשְׁוֹת הַשָּׁנִים שְׁיִהְיֶה סְלַע וּפְנִדְיוֹן לְאַרְבַּעִים
וַתִּשַׁע שָׁנִים שֶׁל יוֹבֵל שְׁחִסֵּר מֵהֶם פְּנִדְיוֹן אֶחָד. וְשָׂמָא כְּשֵׁנוֹתוֹן חֲמִשִּׁים שְׁקַל
בִּיחַד, אִזְּ אִינוּ נוֹתֵן פְּנִדְיוֹן וְלֹא שִׁיךְ שֶׁם הִכְרַעַ, דְּהוּי כְּעִין מִקְּח וּמִמְכָּר,
וְלֹא שִׁיךְ הִכְרַעַה אֶלָּא כְּשִׁמְחִלִּיפִים מְעוֹת לְשִׁלְחָנִי: **[ד]** לְפִי שְׂאֵם הַקְּדִישׁ,
מְקַדְּשֵׁת בְּלִי סִפְק, וְאַפְלוּ יוֹם אֶחָד לְפָנֵי הַיּוֹבֵל. הֲרַמְבַּ"ם: **[ה]** גְּמָרָא. וְלֹא
דְוִקָא נְקֻט דְּאַקְדְּשָׁא, דְּלֹא בְּהַקְדָּשׁ תִּלְקִיא מַלְתָּא כִּי אִם בְּגֵאֲלָה. תּוֹסְפוֹת:
[ו] שְׁהַמְקַדֵּישׁ שְׂדֵהוּ בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל אֵינָהּ מְקַדְּשֵׁת. וּבְרַב סְפָרִים גְּרַסִּינָן
בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ז]** חֲמוּר. הִכִּי כְּתִיב קָרָא. וּפְרַשׁ
הַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים, דְּקָשָׁה לוֹ אֲמַאי נְקֻט תֵּנָא חֲמוּר. הָוָה לִיהַ לְמִימַר פּוֹר
כְּלִישְׁנָא דְרַבְּנָן: **[ח]** גְּמָרָא, דְּוִמְיָא דְסִלְעִים. וּפְרַשׁ רַשִּׁי מִשׁוּם דְּזָרַע כְּתִיב:
[ט] תִּימָה, דְּלְמַאי נִפְקָא מִנָּה מִתְחַשְׁבִּין בְּאַפִּי נִפְשִׁיהוּ כּוּי. אֲבָל הֲרַמְבַּ"ם
כָּתַב וּמְחַשְׁבִּין לָהּ מָה שְׁרָאוּי לָהֶם כּוּי. וּלְפִיכֵד נִרְאָה לִי לְהַגִּיחַ בְּדַבְרֵי
הַר"ב וּנְפִדִין בְּשׁוֹן וְהַשְׁאָר לְפִי חֲשָׁבוֹן. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר, דְּדַעְתּוֹ כְּדַעַת
הַתּוֹסְפוֹת דְּהַנְּפָקָא מִנָּה שְׁלֹא חֲשָׁבִינָן לָהּ הַמְדְרוֹן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:
[י] פְּרוּשׁ, הַכֶּסֶף שֶׁהוּא רוֹצָה לָתֵן בְּפִדְיוֹן חֵיבּוֹ הַכְּתוּב לָתֵנוּ כְּאַחַד. אֲבָל
אִם לֹא יִרְצָה לְפָדוֹת כָּל הַשְּׂדֵה, רַשְׁאִי, דְּגוֹאֵל לְחֻצְאִין כְּדַתְנָן בְּפָרֶק ט'
מִשְׁנָה

פרק ז - משנה ג

[יא] יוֹצֵאָה כּוּי. הִכִּי גְרַסִּינָן בְּמִשְׁנָה בְּגְמָרָא. פְּרַשׁ רַשִּׁי כִּי הִיכִי דְהוּהוּ נְפִיק
מִיַּד דְּהִהוּא קָרוּב דְּאַתִּי הַאי מִחֲמַתִּיהַ. רַשִּׁי, וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]**
לֹא כּוּי. וְדִין הוּא, בְּשֶׁל אַחֲרִים אֲנִי זֹכֶה [אֶלְמָלָא גְּאֲלָה יִשְׂרָאֵל הִיְתָה יוֹצֵאָה מִיַּד
וְאִנִּי זֹכֶה בָּהּ עִם שְׂאֵר אַחֲרִין], בְּשֶׁל עֲצָמִי לֹא כָּל שְׁכָן. תִּלְמוּד לוֹמַר אַחְזָתוּ [לְפָתוּ
תְהִיָּה אַחְזָתוּ], אַחְזָה שְׁלוֹ [שְׁרִישׁ מֵאַבְיו תְּהֵא שְׁלוּ], וְאִין זֹ שְׁלוּ. הָא כִּיצַד, יוֹצֵאָה
מִתַּחַת יָדוֹ וּמִתַּחֲלָקַת לְאַחֲיוּ הַכְּהֻנִּים. גְּמָרָא:

פרק ז - משנה ד

[יג] הַכְּהֻנִּים כּוּי. דְּהִכִּי כְּתִיב וְאִם לֹא יִגְאֵל אֶת הַשְּׂדֵה וְאִם מְכַר אֶת הַשְּׂדֵה
וְגוֹי וְהָיָה הַשְּׂדֵה בְּצִאתוֹ בִּיבֵל וְגוֹי לְפָתוּ תְהִיָּה אַחְזָתוּ, וְהִכִּי קְאָמַר, שְׂאֵם
לֹא יִגְאֵל דְּהִינוּ הַבְּעָלִים אוֹ אִם מְכַר וְגוֹי, בְּשָׁנֵי דְרָכִים אֵלוּ, לֹא יִגְאֵל עוֹד,

אֱלֹהִים וְהָיָה בְּצִאתוֹ בַּיּוֹם לִפְנֵי הַיְיָ. תוֹסֵפוֹת: [יד] וְאִם לֹא יִפְדֶּה יְקוּם הַבַּיִת לְהַקְדִּישׁ. הַרְמַבְיִים: [טו] רָצָה לוֹמַר, שְׂאִין נוֹתְנִין הַפְּהָנִים לְהַקְדִּישׁ דְּמִים. הַרְמַבְיִים: [טז] בְּבָא מְצִיעָא דָּף ל"ט כּוֹי מְפָרְשִׁין, נְטוּשִׁין, בְּעַל פְּרָחִיהָ, שְׁנִשְׁבָּה אוֹ שְׁפָרַח מִחֲמַת סַפְנָה. רְטוּשִׁין, מְדַעְתָּן, דְּכָתִיב [הושע י] אִם עַל בְּנִים רְטָשָׁה כּוֹי. וְהָכָא אַף עַל גַּב דְּבַעַל פְּרָחִיהָ נִשְׁאַרָה בְּיַד הַקְדִּישׁ, לֹא מְצִי קָרִי לְהוּ נְטוּשִׁין, פִּינּוֹן דְּמִתְחַלָּה אֶקְדִּישָׁה מְדַעְתִּיהָ. וְטַעְמָא שְׁנִקְרָאת בְּשֵׁם זֶה, כְּדִי שְׁתֵּהָא יְדוּעָה לְכָל, וְלִכְשֵׁיבָא אַחַד וְיִגְאָלְנָה וְיִגִּיעַ אַחַר כְּדִי יוֹבֵל תֵּהָא

פרק ז - משנה ה

[יז] לֹא דוֹקָא גְּאֵלָה אַחַר וְשָׂאִם לֹא גְּאֵלָה אַחַר לֹא, דְּאִם כּוֹן אֶתְיָא כְּרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, וְאִין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ. אֱלֹהִים הָכִי קְאָמַר, וְאִם לֹא גְּאֵלָה הוּא וְאִי נְמִי גְּאֵלָה אַחַר: [יח] יְצִאת כּוֹי. דְּאִי לֹא רַבִּי לֹן קָרָא אֱלֹהִים מֵת אָבִיו וְאַחַר כְּדִי הַקְדִּישָׁה, לְכַתֵּב קָרָא אֶשֶׁר לֹא שְׂדָה אַחֲזָתוֹ, אִי נְמִי אֶשֶׁר לֹא שְׂדָה אַחֲזָתוֹ, וּמִתְרַבֵּינָא הָא דְרַבִּי מֵאִיר דְּדַרְשִׁין יְצִאתָה זֶה שֶׁהִיא כְּבֵר אַחֲזָתוֹ. מֵאִי מְשִׁדָּה אַחֲזָתוֹ, שְׂדָה שְׂאִינָה רְאוּיָה כּוֹי. גְּמָרָא. וְעִין תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: [יט] מְקָנָה. שְׂדָה שְׂלֻקְחָה אוֹ זָכָה בָּהּ, הִיא נִקְרָאת שְׂדָה מְקָנָה. הַרְמַבְיִים: [כ] וְרִשְׁיִי בְּפִרוּשׁ הַחֲמֵשׁ כְּתָב, דְּאֶפְלוּ לֹא גְּאֵלָה אַחַר אֱלֹהִים שְׂעֵדִין הִיא בְּיַד הַגְּזָבֵר, תֵּצֵא בְּחֵנִם בַּיּוֹם לְבַעֲלִים הָרֵאשׁוֹנִים אֶשֶׁר לוֹ אַחֲזָתָה הָאָרֶץ. וְעִין תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: [כא] שְׂאִין כּוֹי. אַף עַל גַּב דְּקָרָא כְּתִיב בְּשֵׁנֵת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדָה לְאֶשֶׁר קָנָהּ וְגוֹי, אֶצְטְרִיד לְטַעְמָא, מְשׁוּם דְּבִקְרָא לֹא מִיְרִי אֱלֹהִים בְּמִקְדִּישׁ וּפּוֹדָהּ, דְּהָכִי כְּתִיב וְחָשַׁב הַפְּהָן וְגוֹי וְנָתַן אֶת הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קָדֵשׁ לְה' בְּשֵׁנֵת הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדָה וְגוֹי, וְאִנּוּ אִירִינּוּ בְּגְּאֵלָה אַחַר, וְאִי נְמִי לֹא נִגְאָלָה

ח

פרק

פרק ח - משנה א

[א] וְנִיחָא הַשְׁתָּא דְמִיָּרִי בְזִמְן הַבֵּית דְאִיכָא רוּחָא לְהַקְדֵּשׁ. דְאִי שְׁלֵא בְזִמְן הַבֵּית מְחֻלְלוּ אִם יִרְצֶה אֶפְלוּ לְכַתְחֻלָּה עַל שְׁוֹה פְּרוּטָה, לְפִי שְׁאִין בּוּ רְוַח לְהַקְדֵּשׁ דְּלֵאבוּד אֲזִיל. תּוֹסְפוֹת. וּמָה שְׁכַתְבוּ שְׁוֹה פְּרוּטָה, לְאוּ דְּוֹקָא, כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַר"ב לְקַמֵּן בְּמִשְׁנָה ו'. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ב]** וַיִּסַּף חֲמֻשִּׁיתוֹ עָלָיו, שְׁיֵהָא הוּא וְחֲמֻשׁוֹ חֲמֻשָּׁה. גְּמָרָא: **[ג]** וּמִתְנִיתִין חֲדָא וְעוּד קְאָמַר. גְּמָרָא: **[ד]** דְּלִיכָא לְמִימַר דְּסַבְּרִי אִין פּוּדִין בְּשְׁוֹה כְּסָף, דְּהָא קִימָא לֹן דְּשְׁוֹה כְּסָף כְּכֶסֶף. גְּמָרָא: **[ה]** נִמְצָא כּוֹי. סְתָמָא כְּרַבְּנָן. גְּמָרָא:

פרק ח - משנה ב

[ו] מְמַשְׁכְּנִין. אַף עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה כָּאֵן אֱלָא דְבוּר: **[ז]** וְהָכִי אֶסְבְּרָה לֵה הַרְמַב"ם. וְנִרְאָה, דְּאֶשְׁמַעִינָן אַף עַל גַּב דְּהַשְׁנִי נוֹתֵן פְּחוֹת מִמָּה שְׁמַפְסִיד הַהַקְדֵּשׁ בְּחִזְרָתוֹ וְהַשְׁלִישִׁי נוֹתֵן יוֹתֵר:

פרק ח - משנה ג

[ח] הַבְּעָלִים כּוֹי. וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לֹא עֲבָדִין הָכִי, כְּדִתְנֵן שָׁם בְּפָרֶק ד' מִשְׁנָה ג'. וְעֵין שָׁם: **[ט]** וְאִם רָצוּ, אִמְעַקְרָא קְאִי. גְּמָרָא:

פרק ח - משנה ד

[י] כְּחֻכְמִים דְּמִשְׁנָה ו'. אִי נִמְי דְּהִכָּא הָדָּן קְרָא מְכַל אֲשֶׁר לוֹ דְּיִלְפִינָן מִנִּיהּ כְּדִלְקַמֵּן, בְּחֻרְמֵי הַכְּהֻנִים הוּא דְּכַתִּיב: **[יא]** אַף עַל גַּב דְּבִקְרָא כְּתִיב נִמְי בְּהִמָּה, הַשְּׁמִיטוּ הַר"ב מִשּׁוּם דְּלֹא צְרִיכָא אֱלָא לְמַעוּטֵי הָיִי דְּבִמְתְּנִיתִין דְּלִקְמוֹן, אֲבָל לְהַנְדֹּךְ תְּלַתָּא דְּבִמְתְּנִיתִין דִּילָן עֲבִיד צְרִיכוּתָא בְּגְמָרָא. עֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּרַב אֵילָא כּוֹי בְּאוּשָׁא הַתְּקִינוּ הַמְּבַזְּבֹז [לְעַנְיִים] אֶל יְבֻזְבֹּז יוֹתֵר מִחֲמֻשׁ [דְּגְמָרִינוּ מִיַּעֲקֹב דְּכַתִּיב בֵּיהּ תְּרֵי עֶשְׂרִין]. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֵית לֵיהּ דְּרַב אֵילָא דְּהָא אֶתָּא לְאֶשְׁמַעִינָן שְׁיֵהָא אָדָם חָס עַל נְכֶסְיוֹ, רַבִּי אֶלְעָזָר לֵית לֵיהּ דְּרַב אֵילָא דְּאִי

בזבז טובא לא אכפת לן, אלא שישיר לעצמו קצת דומיא דחרם. והרמב"ם פסק כרבי אלעזר בן עזריה. ובדברי הר"ב נראה לי להגיה שצריך לומר ואין הלכה כרבי אלעזר, ולמחק בן עזריה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ה

[יג] שאינו כו'. דבהמה כתיב, ולא אצטריך לומר מה בהמה יש לו רשות למכרה לעולם אף כל כו'. גמרא: **[יד]** דהא אחזת עולם כתיב. גמרא:

פרק ח - משנה ו

[טו] חרמים. ואל יעלה על דעתך שיש הפרש בין אמרם קדשי בדיק הבית ובין אמרם חרמי בדיק הבית, לפי שהשמות משנין והענין אחד. ואמרו, לא שגא דאפיק להו [בלשון קדש ולא שגא בלשון חרם]. הרמב"ם: **[טז]** ומשליך המעות בנהר: **[יז]** שנאמר כו'. ורבי יהודה בן בתירא מאי עביד ליה, מבעיא ליה לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים וכו' פדתנו במשנה ג' פרק דלעיל. ואידך כו', ורבי יהודה בן בתירא קדשי קדשים וקדשים קלים מנא ליה, סבירא ליה כרבי ישמעאל דבמתניתין דלקמן:

פרק ח - משנה ז

[יח] נותן כו'. דהוא עצמו אינו משתנה להקדש אחר: **[יט]** ולא דק. דהנה ליה לפרש כמה אדם רוצה לתן בו כדי לתתו לבן בתו:

פרק ט - משנה א

א קל וחומר ומה מכורה כִּבְר יוצאת, שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר. גמרא: **ב** שדפון כו'. מפרש בגמרא שהשדפון והירקון היה כמו כן בכל העולם. דאי השדפון בבאגא, בהכי לא תנן דעולה לו מן המנן. דיקא נמי דקתני דומיא דשביעית שאסור לזרע בו (בכל העולם). תוספות: **ג** שלש וכו'. מפיק לה בגמרא מקרא:

פרק ט - משנה ב

ד בתוכה. דהוה מצי למכתב לאשר מכר לו, לאיש למה לי, אלא לאיש כלומר האדון בעל השדה שהוא עכשיו בתוכה. כפרוש אישי כהן גדול, אדוני: **ה** ואפתי תקשי, ובעבד עברי גופיה מנלן. ובגמרא דריש ליה מקרא: **ו** הוא הדין אפכא דלא. אלא אורחא דמלתא נקט. תוספות:

פרק ט - משנה ג

ז בנו. פשיטא. מהו דתימא איש כי ימכר בית מושב והאי לא מכר, קא משמע לן והיתה גאלתו מכל מקום. מיד בנו, פשיטא. מהו דתימא לקונה אותו אמר רחמנא, והאי לא קנה, קא משמע לן והיתה גאלתו מכל מקום. גמרא: **ח** לשני. דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו. גמרא:

פרק ט - משנה ד

[ט] חלוט. תרגום לצמיתות, לחלוטין. והוא גם בן לשון עברי, ויחלוטו המפנו [מלכים א כ], ענינו קבלו הענין ושמו אותו דין פסוק וחתו. הרמב"ם: **[י]** לצמיתות. גמרא, מאי טעמא, צמית צמיתות: **[יא]** התקין כו'. דהפקר בית דין הפקר:

פרק ט - משנה ה

[יב] רבי יהודה אומר כו'. גמרא, אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו. כו'.

פרק ט - משנה ו

[יג] שגותיה כו'. וצריך עיון, שהנה ליה למתני שפתי בתיים חומתה: **[יד]** וכתבו התוספות, שאינו כן בחמשים מדיקים. כתיב בוי"ו, ולא קרי באלי"ף. עד כאן. ובחמשים מדיקים שלנו כתיב לא באלי"ף, וקרי לו בוי"ו. וכן נמסר במסורה: **[טו]** שני. או יותר. הרמב"ם: **[טז]** מימות. בתורת כהנים, איש כי ימכר בית מושב עיר חומה, יכול הקיפוה חומה מכאן ולהבא, תלמוד לומר בית מושב עיר חומה, מימות יהושע בן נון: **[יז]** כגון כו'. תניא כו' למה מנו חכמים את אלו, שפשעלו בני הגולה מצאו אלו וקדשים, אבל ראשונות בטלו משבטלה קדשת הארץ. קסבר קדשה ראשונה קדשה לשעתא ולא קדשה לעתיד לבא. גמרא. וסיים הרמב"ם, ולזה אין סומכין בבית שני אלא שהיה מקו פשעלה עזרא: **[יח]** משום דכתיב לקונה אותו לדורותיו, וקסבר לא נחלקה רישלים לשבטים, ומאן קא מקני ליה. רש"י:

פרק ט - משנה ז

{יט} וכן הוא בפרוש רש"י. ונראה לי שהוא טעות סופר. וצריך להיות שאין להם חומה פעירות: **{כ}** **ביובל**. בהדיא כתיב, וביובל יצא. ובגמרא מצריך ליה, דלגופיה לא אצטרף, דהקשו לשדה אחזה. לא נצרכה אלא למקדיש וגאלו אחר מיד הקדש והגיע יובל ולא נגאל, חוזר לבעלים ביובל: **{כא}** הכי יליף לה בגמרא מקרא:

פרק ט - משנה ח

{כב} נראה דמפרש לתנא קמא דאירי בלויים, ורבי אליעזר לפרושי אתא. אבל הרמב"ם פרש דהתנא קמא אירי בערי ישראל. וכן פרש רש"י. ועין תוספות יום טוב: **{כג}** **עושין כו'**. פשיט נוי לעיר הרבה קופצים לדור בתוכה ומתישבת: **{כד}** אבל לא בשנת היובל עצמה. דהא איכא קל וחמר, ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר. פסוף משנה: **{כה}** **ללויים**. וכהנים נמי בני לוי הם. פדכתיב והכהנים הלויים בני צדוק **{יחזקאל}** מד]: